

Uusi kuntalaki pintaa syvemmältä

Ylivieska ja Oulu 21.-22.9.2017
Pohjois-Pohjanmaan kesäyliopisto

Susanna Ijäs, lakimies, VT
Suomen Kuntaliitto

Koulutuksen sisältö (4 h)

- ❖ Kunnan tehtävät ja toimiala
- ❖ Hallinnon järjestäminen ja toimivallan jako
- ❖ Päätöksenteko ja kokousmenettely
- ❖ Osallistuminen ja vaikuttaminen
- ❖ Luottamushenkilön oikeudet ja velvollisuudet
- ❖ Viestintä ja julkisuusperiaate
- ❖ Muutoksenhakujärjestelmä

Kunnan tehtävät ja toimiala

Kunnallinen itsehallinto – mihin se perustuu ?

- Kunnallinen itsehallinto on turvattu perustuslailla
- Perustuu laissa säädettyihin tehtäviin
- Perustuu edustukselliseen demokratiaan
- Turvaa verotusoikeuteen

Tällä hetkellä (2017) Suomessa on 311 kuntaa

Kunnan toimiala kuntalain mukaan

- Kunta **edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa** sekä **järjestää asukkailleen palvelut** taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristön kannalta kestävällä tavalla.(KL 1 § 2 mom)
- Lähtökohtana on, että **kunnan toiminnan tulee palvella kuntalaisten yhteistä asiaa.**

Uusista tehtävistä tai niiden muutoksista säädettävä lailla

- Kunnille ei saa antaa uusia tehtäviä tai velvollisuuksia taikka ottaa pois tehtäviä tai oikeuksia muuten kuin säätämällä siitä lailla.

Kunnan tehtävät kuntalain 7 §:n mukaan

Yleistoimiala = kunta hoitaa itsehallinnon nojalla itselleen ottamat tehtävät

- » Esim. liikunta- ja virkistyspalvelut, tietoverkkojen rakentaminen ja ylläpito tai elinkeinoelämän yleisten toimintaedellytysten luominen ja parantaminen

Eriyistoimiala = laissa erikseen kunnalle säädetyt tehtävät

- » Sosiaalipalvelut (toimeentulon turvaaminen, kuntouttava työtoiminta, vammaispalvelut, lastensuojelu, vanhustenhuolto)
- » Terveyspalvelut (perusterveydenhuolto, suun terveydenhuolto, ympäristöterveydenhuolto)
- » Tekniset palvelut (kaavoitus, katujen kunnossapito, rakentaminen, liikenne- ja vesihuolto, ympäristönsuojelu, pelastustoimi, jätehuolto jne.)

Kunnan toimialaa rajoittavat tekijät

Hallinnon oikeusperiaatteet rajoittavat kunnan yleistä toimialaa.

yleishyödyllisyys, yhdenvertaisuus, objektiivisuus, paikallisuus ja kohtuullisuus

Harkittaessa sitä kuuluuko jokin tehtävä kunnan toimialaan on oikeuskäytännössä eniten kiinnitetty huomiota:

- tehtävien paikallisuuteen,
- eri toimijoiden tasapuoliseen kohteluun
- hallinnon toissijaisuuteen.

Yhteiskunnan perusinfrastruktuurin toimivuuteen liittyvät tehtävät kuuluvat pääsääntöisesti kunnan toimialaan.

Kunnan toimialaan rajoittavat tekijät

- EU:n kilpailulainsäädäntö ei muuta tai rajoita tulkintaa kunnan yleiseen toimialaan kuuluvista tehtävistä.
- Kilpailulainsäädäntö kuitenkin edellyttää, että EU-markkinoilla toimivilla elinkeinonharjoittajilla on kilpailuneutraliteetin näkökulmasta samat toimintaedellytykset.
- Kun kunta toimii kilpailutilanteessa markkinoilla, toiminta tulee yhtiöittää.

Mitkä tehtävät eivät kuulu kunnan toimialaan

- Yritystoiminnan tai sen tukeminen kuuluu kunnan tehtäviin **vain poikkeustilanteissa** ja perustelluista syistä.
- Liiketoimintariskin ottaminen ei ole kunnan tehtävä.

Hallinnon toissijaisuusperiaate

- Hallinnon toissijaisuusperiaate tarkoittaa, että kunnan ei pidä ottaa hoidettavakseen sellaisia tehtäviä, jotka kansalaiset tai niiden muodostamat yhteisöt voivat hoitaa tehokkaammin kuin kunta.

Rajanvetoa kunnan/ kuntayhtymän toimialasta

- Ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän toimialaan kuului autokoululuvan hakeminen
- Työllisyyden ja elinkeinotoiminnan edistäminen kuuluvat usein kunnan toimialaan, mutta valtiontukinäkökulma saattaa tehdä päätöksen lainvastaiseksi.
- Kunnan tehtävänä on toimialansa puitteissa huolehtia siitä, että yleiset edellytykset elinkeinotoiminnan harjoittamiseen ovat kunnossa. Sen sijaan suoran tuen antaminen yksittäiselle yritykselle on edellyttänyt erityisiä, yleensä työllisyyteen perustuvia syitä, jotta toimenpide on voitu katsoa kunnan toimialaan kuuluvaksi. Yritysriskien ottamisen ei tällöinkään ole katsottu kuuluvan kunnan toimialaan.

Toimialaa koskeva KHO:n ratkaisu

KHO 180/2015

- Kaupunki oli lähtenyt mukaan hirsitalokorttelihankkeeseen ja hirsitaloja rakentavan kiinteistöyhtiön omistajaksi edistääkseen kaupungin elinkeinotoimintaa, työllisyyttä ja vahvistaakseen kaupungin tunnettuisuutta metsäalan toimijoiden paikkakuntana. Kiinteistöyhtiön omistaminen ja siihen tehty pääomasijoitus kuuluvat siten kaupungin toimialaan.
- Kaupunki ei ollut arvioinut pääomasijoituksen luonnetta suhteessa unionin valtioneukisääntöihin. Tämän vuoksi ei ole mahdollista ottaa kantaa siihen, onko kaupunki pääomasijoituksesta päättäessään toiminut yksityisen sijoittajan tavoin ja siten, että yhtiö ei olisi saanut valtion tukena kiellettyä taloudellista etua.
- KHO katsoi, että tässä tapauksessa kaupunki oli selvittänyt ne erityiset olosuhteet, joiden perusteella hankkeeseen lähteminen oli kunnan asukkaiden edun mukaista ja kaupungin mukana olo hankkeen rahoitusjärjestelyissä oli perusteltua. Valtion tukisäännösten soveltuvuuden selvittämättä jättäminen on kuitenkin menettelyvirhe, jonka perusteella päätös kumottiin virheellisessä järjestyksessä syntyneenä.

Kunnan järjestämisvastuu

- Kunta voi järjestää sille laissa säädetyt tehtävät itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle 7 §
- Lakisääteisessä yhteistoiminnassa järjestämisvastuu on kunnan puolesta toisella kunnalla tai kuntayhtymällä
- Kunnanvaltuusto päättää järjestämisvastuun siirtämisestä
- Siirtämiseen ei sovelleta hankintalakia (50 §)

Kuntien yhteistoiminnan muodot

- yhteinen toimielin (51-52 §)
- yhteinen virka (53 §)
- sopimus viranomaistehtävän hoitamisesta (54 §)
- kuntayhtymä (55 -64 §)

Palveluiden järjestämistapoja

Omana työnä / tuotantona	<ul style="list-style-type: none"> - Omassa organisaatiossa t. yksikössä - Liikelaitoksessa
Toinen kunta tai kuntayhtymä tuottaa	<ul style="list-style-type: none"> - Normaali kuntayhtymä - Liikelaitoskuntayhtymä
Osakeyhtiö tuottaa	<ul style="list-style-type: none"> - Kunnan tai - kuntien yhteinen
Ostopalveluna tuotettavat palvelut	<ul style="list-style-type: none"> - Kilpailutuksen perusteella valitut yksityiset yhteisöt, yhtiöt tuottavat

Kuntia koskeva keskeinen lainsäädäntö 1(3)

Kuntalaki (410/2015) kunnallishallinnon peruslakina

- » luonteeltaan yleislaki
- » oikeusperiaate: erityislaki syrjäyttää ristiriitatilanteessa yleislain
- » kuntalain 2 §: kuntalain suhde muuhun lainsäädäntöön

Hallinnon yleislakeja

- » hallintolaki
- » laki sähköisestä asioinnista
- » hallintolainkäyttölaki
- » laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (julkisuuslaki)
- » henkilötietolaki
- » Kielilaki

Kuntia koskeva keskeinen lainsäädäntö 2 (3)

Yleinen kunnallisoikeus

- kuntajakolaki
- vaalilaki
- laki kunnallisesta viranhaltijasta (viranhaltijalaki)
- Valtionosuuslait

Ns. sektorilainsäädäntö

- sosiaali ja terveys
- opetus, kulttuuri, liikunta, nuoriso
- kaavoitus ja rakentaminen
- ympäristö

Kuntien keskeinen lainsäädäntö 3 (3)

Kuntaa/kuntayhtymää oikeushenkilönä koskeva lainsäädäntö

- » sopimusoikeus
- » vahingonkorvausoikeus
- » kilpailuoikeus (mm. julkiset hankinnat, EU:n valtioneuvoston päätökset)
- » työoikeus, työelämän tietosuojalaki
- » tasa-arvolaki
- » yhdenvertaisuuslaki

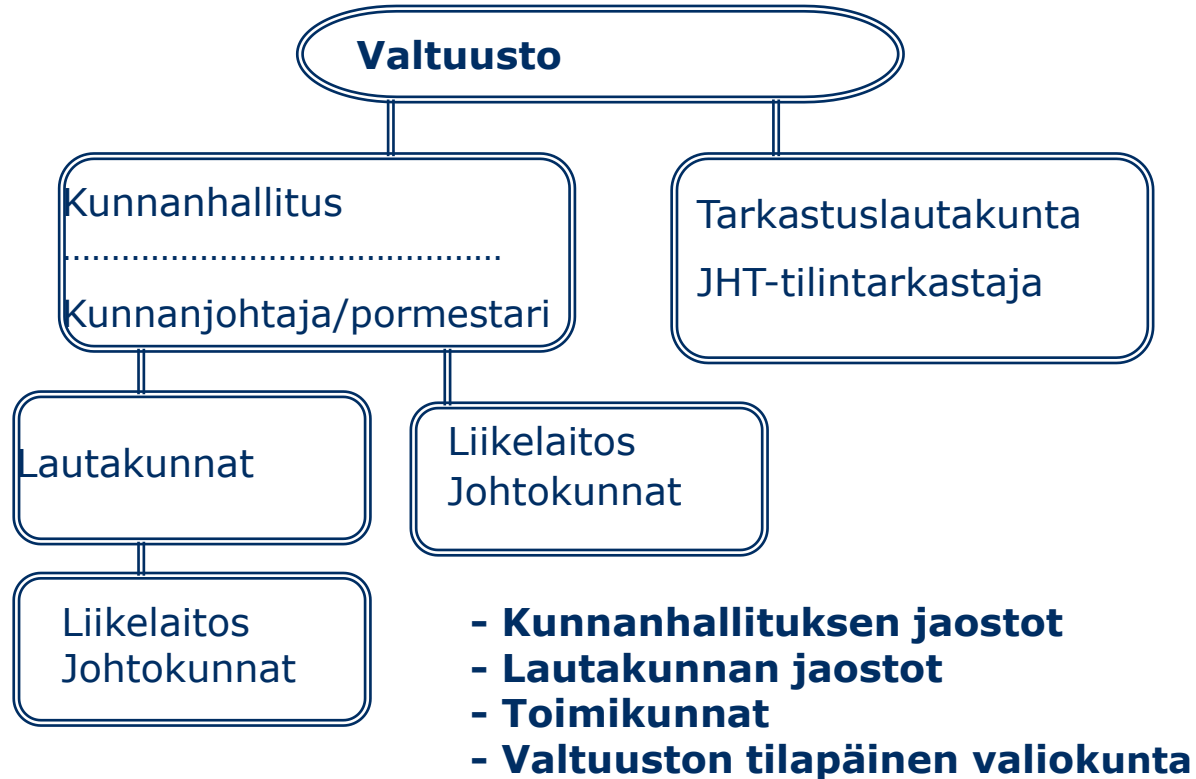
EU-sääntely osa Suomen oikeusjärjestystä ja vaikuttaa ennen muuta markkinaehtoisessa toiminnassa

- » tuomioistuimissa voidaan vedota EU-oikeuteen
- » EU-asetukset suoraan sovellettavaa oikeutta jäsenmaissa
- » direktiivit asettavat tavoitteet kansalliselle lainsäädännölle

Hallinnon järjestäminen ja toimivallan jako

Kunnan toimielimet

Valtuuston koko ja vaalikausi

- Kunta päättää valtuuston koosta. Laissa kunnan asukaslukuun sidotut valtuutettujen vähimmäismäärät (16 §).
  - Mahdollistaa valtuustojen koon pienenemisen.
  - Valtuuston koko on vähimmäismäärä, jollei valtuusto muuta päättä. Päätöstä noudatetaan, vaikka se ei olisilainvoimainen. Päätöksestä ilmoitus oikeusministeriölle vaalivuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä.
- Kuntavaalit huhtikuun 3. sunnuntaina. Jos osuu pääsiäiseen niin viikkoa aiemmin (vaalilaki).
- Valtuuston neljän vuoden toimikausi alkaa kesäkuun alusta (15 §).
- Valtuusto valitsee kunnanhallituksen ja lautakunnat kesäkuun kokouksessa (32 §).

Valtuusto

- vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta
- strategisesta päätöksenteosta
- tekee päätökset laissa mainituissa tärkeissä asioissa
- delegointiratkaisut ovat aina valtuuston päätettäviä
- antaa epäluottamuslauseen valitsemilleen luottamushenkilöille

Valtuuston tehtävät 14 §

Valtuusto päättää:

- 1) kuntastrategiasta;
- 2) hallintosäännöstä;
- 3) talousarviosta ja taloussuunnitelmasta;
- 4) omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta;
- 5) liikelaitokselle asetettavista toiminnan ja talouden tavoitteista;
- 6) varallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan perusteista;
- 7) sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista;
- 8) palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista;
- 9) takaussitoumuksen tai muun vakuuden antamisesta toisen velasta;
- 10) jäsenten valitsemisesta toimielimiin, jollei jäljempänä toisin säädetä;
- 11) luottamushenkilöiden taloudellisten etuuksien perusteista;
- 12) tilintarkastajien valitsemisesta;
- 13) tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapaudesta;
- 14) muista valtuuston päätettäviksi säädettyistä ja määrättyistä asioista.

Hallintosääntö

- Kuntastrategia, hallintosääntö, talousarvio ja –suunnitelma sekä konserniohje ovat kunnan toiminnan keskeisiä ohjausvälineitä
- **Kaikki johtosäännöllä määrättävät asiat kootaan valtuuston hyväksymään hallintosääntöön**
- Hallintosäännön määräykset koskevat (kuntalain 90 §):
  - Hallinnon ja toiminnan järjestämistä
  - Päätöksenteko- ja hallintomenettelyä
    - mm. **toimivallan siirtämistä**, otto-oikeutta ja toimielinten kokousmenettelyä
  - Valtuuston toimintaa, mm. kokousmenettelyä
  - Kielellisten oikeuksien toteutumisen turvaamista

Kuntastrategia johtamisen välineeksi (37 §)

- Kunnassa on oltava *kuntastrategia*, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden **pitkän aikavälin** tavoitteista.
- Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon:
  1. kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen;
  2. palvelujen järjestäminen ja tuottaminen;
  3. kunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet;
  4. omistajapolitiikka;
  5. henkilöstöpolitiikka;
  6. kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet; sekä
  7. elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen.
- Talousarvio ja -suunnitelma laadittava niin, että ne toteuttavat kuntastrategiaa.
- Kuntastrategia tarkistetaan vähintään kerran valtuuston toimikaudessa.
- Kuntastrategian sitovuus poliittista eikä hyväksymisestä voi valittaa.

Kunnan johtaminen – KL 7 luku

- Kuntaa johdetaan valtuuston hyväksymän kuntastrategian mukaisesti.
- **Kunnanhallitus** johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta.
- Kunnanjohtaja/Pormestari johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnan hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa.
- Kunnan toiminta = kaikki, missä kunta on mukana (6 §).
- Lakiin säännökset kunnanhallituksen puheenjohtajan tehtävistä (40 §).
  - Johtaa poliittista yhteistyötä, jota kunnanhallituksen tehtävien toteuttaminen edellyttää.
  - Hallintosääntöön työnjako kunnan johtamisessa, puheenjohtajan toimivalta ja muut tehtävät.

Kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta (38-39 §)

- vastaa valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta;
- **valvoo kunnan etua** ja, jollei hallintosäännössä toisin määrätä, **edustaa** kuntaa ja käyttää sen puhevaltaa;
- edustaa kuntaa työnantajana ja vastaa kunnan henkilöstöpolitiikasta;
- vastaa kunnan toiminnan yhteensovittamisesta;
  - » ei riipu toiminnan organisointitavasta
  - » otto-oikeus lain nojalla vain kunnanhallituksella
  - » puheenjohtajan ja edustajan läsnäolo- ja puheoikeus muissa toimielimissä
- vastaa kunnan toiminnan omistajaohjauksesta;
- huolehtii kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Kunnanjohtaja, 41 §

- **johtaa kunnanhallituksen alaisena** kunnan hallintoa ja muuta toimintaa
  - » päävastuu valmistelusta ja esittelystä kunnanhallituksessa
- **valtuusto valitsee** virkasuhteeseen toistaiseksi tai määräajaksi
- **käyttää puhevaltaa** kunnanhallituksen puolesta
- **erityinen irtisanomismenettely** (43 §), jos kunnanjohtaja menettää valtuuston luottamuksen
  - » vireille hallituksen esityksestä tai 1/4 valtuutetuista
  - » tilapäinen valiokunta valmistelee
  - » valtuuston määräenemmistö päättää

Johtamisen vaihtoehdot

- 1. Kunnanjohtaja ja ”perinteinen” kunnanhallituksen luottamushenkilöpuheenjohtaja (=”nykymalli”)**
- 2. Kunnanjohtaja ja päätoiminen/osa-aikainen kunnanhallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja.**
  - » Kunta voi päättää, että puheenjohtaja/varapuheenjohtaja hoitaa tehtävänsä päätoimisesti tai osa-aikaisesti (33 §).
  - » Päätoimisella luottamushenkilöllä oikeus saada vapaata siviilityöstään. Osa-aikaisen sovittava työnantajan kanssa, mutta työnantajalla pitää olla kieltäytymiseen painavat syyt (81 §).
  - » Samat edut kuin virkasuhteessa.
  - » Erityisenä haasteena johtamisen työnjako/vastuu kunnanjohtajan ja kunnanhallituksen puheenjohtajan välillä.
→ määräykset hallintosäätöön/johtajasopimukseen.
- 3. Pormestari malli**
  - » Ei virkasuhteista kunnanjohtajaa.
  - » Pormestari kunnanhallituksen puheenjohtaja.
  - » Valtuusto valitsee. Suoran vaalin mahdollisuutta valmistellaan erikseen.

Omistajapolitiikka ja omistajaohjaus

- Omistajapolitiikka linjataan kuntastrategiassa (kuntalain 37 §)
  - Mitä omistetaan?
  - Miksi omistetaan – tarkoitus ja tavoitteet
- Omistajaohjaus tarkoittaa **toimenpiteitä, joilla kunta omistajana tai jäsenenä vaikuttaa** yhtiön ja muun yhteisön hallintoon ja toimintaan (46 §)
  - Omistajaohjaus voi liittyä ainakin perustamissopimukseen, yhtiöjärjestysmääräyksiin, muihin sopimukseen, henkilövalintoihin, ohjeiden antamiseen kuntaa eri yhteisöissä edustaville henkilöille sekä muuhun kunnan määräysvallan käyttöön.
- Omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että mm. kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon **kuntakonsernin**

Konsernijohto ohjaa ja valvoo (46-48 §)

- Konsernijohto: **kunnanhallitus, kunnanjohtaja ja muut hallintosäännössä määrätyt viranomaiset**
- Hallintosäännössä määrätään konsernijohdon tehtävistä ja toimivallan jaosta
- Konsernijohto vastaa kuntakonsernissa **omistajaohjauksen toteuttamisesta** sekä **konsernivalvonnan järjestämisestä**
- **Konserniohje** on omistajaohjauksen keskeinen väline
  - Yhdenmukaistetaan kuntakonsernin menettelytapoja
  - Tehostetaan johtamisen edellytyksiä
  - Ei suoraan sido tytäryhteisön toimielimiä → yhtiön hallitus tai yhtiökokous hyväksyy yhtiötä sitovaksi
- **Konsernivalvonnan järjestäminen**
  - Tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi
  - Tavoitteiden toteutumisen, konserniohjeen noudattamisen ja riskienhallintajärjestelmän toimivuuden seuranta

Kunnan toiminnan valvontajärjestelmä

A. Ulkoinen valvonta

- riippumaton toimivasta johdosta ja muusta organisaatiosta
- toteuttajina tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja
- myös kunnan asukkaat (julkisuusperiaate, kunnallisvalitus) ja valtion sektoriviranomaiset

B. Sisäinen valvonta

- seuranta, sisäinen tarkkailu ja sisäinen tarkastus
- johtamisen apuväline: toiminnan tuloksellisuuden ja informaatiojärjestelmien varmistaminen, virheiden tunnistaminen, riskien hallinta, huolellinen taloudenhoito
- päävastuu kunnanhallituksella ja kunnanjohtajalla
- sisäinen tarkastus näkyvin osa
- ns. controller –toiminta: tuottaa tietoa ja analyysyjä johdon tarpeisiin

Toimivallan siirtäminen, kuntalain 91 §

- Valtuusto käyttää **kunnan päätösvaltaa** (14 §)
- delegointiratkaisut aina valtuuston päätettävä asia
- delegointi kielletty niissä asioissa, joissa päätöksentekijänä laissa mainitaan valtuusto (tai toimivallasta muuten määrätään suoraan laissa)
- toimivaltaa voidaan siirtää **toimielimelle, luottamushenkilölle tai viranhaltijalle**
  - toimielimet: kuntalain 30 §
  - poikkeus: hallinnollisen pakon käyttäminen sekä viran perustaminen ja lakkauttaminen: vain toimielimelle

Toimivallan siirtäminen

- Valtuusto siirtää toimivaltaa **hallintosäännön määräyksillä**
  - delegointi suoraan alemmalle viranomaiselle tai lupa edelleen delegointiin
  - valtuusto ei voi siirtää toimivaltaa yksittäisillä päätöksillä
- **toimivaltarajojen jäykkyyden periaate** = ylempi viranomainen ei voi ilman nimenomaista säännöstä puuttua alemman viranomaisen tekemiin päätöksiin
  - esim. valtuuston, kunnanhallituksen ja lautakuntien välinen toimivaltajako
  - merkittävin poikkeus kuntalain 92 §:n mukainen otto-oikeus

Otto-oikeus, kuntalain 92 §

- delegoinnilla järjestetään toimivaltasuhteet ennen päätöksentekoa
- otto-oikeus mahdollinen vasta päätöksenteon jälkeen
- otto-oikeutta voidaan käyttää:
  - asiassa, jossa **toimivaltaa on siirretty kuntalain nojalla**
- **otto-oikeutta ei voida käyttää:**
  - lupa-, ilmoitus, valvonta- tai toimitusmenettelyä koskevissa asioissa (5 mom. 1 kohta)
  - yksilöä koskevissa opetustoimen, terveydenhuollon ja sosiaalitoimen asioissa (5 mom. 2 kohta)
  - 51 §:ssä tarkoitettulle kuntien yhteiselle toimielimelle siirretyissä asioissa, **jos ao. kunnat niin sopivat**

Otto-oikeus

- **Kunnanhallituksella on otto-oikeus suoraan lain nojalla**
→ oman jaostonsa ja kunnanhallituksen alaisen viranomaisen päätöksiin
- **Hallintosäännön määräyksellä** voidaan **lautakunnalle** antaa otto-oikeus oman jaostonsa ja lautakunnan alaisen viranomaisen päätöksiin
  - Lautakunnalla ei otto-oikeutta, jos tehty päätös asian ottamisesta kunnanhallituksen käsiteltäväksi
- **Hallintosäännön määräyksellä** voidaan **liikelaitoksen johtokunnalle** antaa otto-oikeus johtokunnan alaisen viranomaisen päätökseen
  - tällöin lautakunnalla, jonka alainen liikelaitos on, ei ole otto-oikeutta
  - jos asia päätetty ottaa sekä liikelaitoksen johtokunnan että kunnanhallituksen käsiteltäväksi, asia käsitellään kunnanhallituksessa

Otto-oikeus

- **ottopäätös tehtävä viimeistään oikaisuvaatimusajan kuluessa**
  - kunnanhallitus/lautakunta/liikelaitoksen johtokunta kokouksessaan
  - toimielimen puheenjohtaja
  - kunnanjohtaja, hallintosäännössä määrätty viranhaltija
- **otto-oikeuden käyttämisellä** asia siirtyy ao. toimielimen käsiteltäväksi
  - aiempi päätös menettää merkityksensä
  - päätös voidaan pysyttää, kumota, muuttaa (uusi päätös) tai asia palauttaa
- päätösten ilmoittamisesta kunnanhallitukselle (ja lautakunnalle ja liikelaitoksen johtokunnalle) määräykset hallintosääntöön
- kunnanhallituksen edustajan rooli lautakunnassa

Päätöksenteko ja kokousmenettely

Toimielimen päätöksentekotavat, KL 98-100 §

- Toimielimelle kuuluvista asioista voidaan päättää
  - » Perinteisessä kokouspaikalla tapahtuvassa kokouksessa.
  - » Sähköisessä toimintaympäristössä tapahtuvassa kokouksessa (**sähköinen kokous**).
    - edellytys: läsnä olevien oltava keskenään yhdenvertaisessa näkö- ja ääniyhteydessä
  - » Sähköisesti ennen kokousta (**sähköinen päätöksentekomenettely**).
- Kunta antaa hallintosäännössä määräykset päätöksentekotavoista ja muusta kokousmenettelystä
  - » Myös siitä, miten kunta huolehtii sähköiseen päätöksentekoon tarvittavista teknisistä välineistä ja yhteyksistä.
- Kunnan tulee huolehtia tietoturvallisuudesta ja siitä, etteivät salassa pidettävät tiedot ole ulkopuolisen saatavissa.

Päätöksenteon vaiheet

- Vireilletulo
- Valmistelu
- Päätöksenteko
- Tiedoksianto
- Täytäntöönpano
- Valvonta / johtopäätökset / toimenpiteet

Hallintoasian valmistelu

- Selvitetään päätöksentekoa varten tarvittavat tosiasiat
- Kuullaan asianosaisia
- Varataan vaikuttamismahdollisuuksia
- Hallintolain vaatimukset
  - » Asiakirjan täydentäminen (22 §)
  - » Viranomaisen selvittämisvelvollisuus (31 §)
  - » Selvitysten hankkiminen (32-33 §)
  - » Asianosaisen kuuleminen (34-35 §)
  - » Katselmus ja tarkastus (38-39 §)
  - » Vaikuttamismahdollisuuksien varaaminen (41 §)

Valtuustoasioiden valmistelu, KL 93 §

- Kunnanhallituksen on valmisteltava valtuustossa käsiteltävät asiat
  - » Pl. valtuuston toiminnan sisäistä järjestämistä ja ne asiat, jotka tarkastuslautakunta tai tilapäinen valiokunta on valmistellut
- Valtuusto voi yksimielisesti päättää ottaa käsiteltäväksi valmistelemattoman asian (KL 95 §)

Päätösehdotus

- Jos päätösehdotus puuttuu -> päätöksenteon virhe
  - » Poikkeuksena luottamushenkilövaali, jossa päätösehdotus ei ole pakollinen
- Asiallinen kanta asiaan, päätösehdotuksen oltava niin täsmällinen, että toimielin voi hyväksyä sen päätökseksi ("hyväksyttiin")

Esityslista

- Välittää valmistelun tulokset päättäjille
- Nopeuttaa ja täsmentää asian käsittelyä
- Helpottaa pöytäkirjan laadintaa
- Varmistaa oikean tiedottamisen
- Sisältö
  - » Asiaotsikko
  - » Selostus
  - » Päätösehdotus

Asian poistaminen esityslistalta

- Esittelijä voi ehdottaa ja toimitielin päättää poistamisesta
- Kunnanhallitus (tarla/tilapäinen valiokunta) voi peruttaa valtuuston esityslistalla olevan pohjaehdotuksen

Puheenjohtajan tehtävät

- Hallintosäännön määräykset
- Antaa kokouskutsun
  - » Esityslistasta päättäminen
- Toteaa läsnä olevat ja heidän läsnäolo-oikeutensa
- Toteaa päätösvaltaisuus ja laillisuus
- Esteellisyyksien selvittäminen
- Johtaa asioiden käsittelyä
- Pöytäkirjan laatiminen
- Valtuuston puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajilla on läsnäolo- ja puheoikeus kunnanhallituksen kokouksessa
- Pitää yllä kokousjärjestystä
  - » Kehottaa asianmukaiseen käyttäytymiseen
  - » Kokouksesta poistaminen
  - » Kokouksen keskeyttäminen ja lopettaminen

Yksittäisen asian kokouskäsittele

- Asian esittely
- Päätösesitys -> pohjaehdotus
- Keskustelu
  - » Puhujan pysyttävä käsiteltävänä olevassa asiassa
  - » Kaikki pyydetyt puheenvuorot annettava
  - » Jäsenet voivat tehdä päätösehdotuksia ja kannattaa tehtyjä päätösehdotuksia
    - Jäsenet voivat ehdottaa käsittelyn siirtämistä (pöydällepano, palauttaminen uudelleen valmisteltavaksi)
    - Jos ehdotusta kannatetaan, ehdotuksesta tehtävä päätös ennen kuin jatketaan keskustelua itse asiasta
    - Jos ehdotus hyväksytään, pj keskeyttää asian käsittelyn
    - Jos ehdotus hylätään, asian käsittely jatkuu

Yksittäisen asian kokouskäsitely

- Puheenjohtaja julistaa keskustelun päättyneeksi
- Puheenjohtaja toteaa rauenneet ehdotukset (ei kannatettu) ja ehdotukset, joista äänestetään
- Äänestystapa
- Äänestysjärjestys (ns. parlamentaarinen äänestystapa)
- Päätöksen tekeminen (yksimielisyys, äänestys, vaali)
- Päätöksen toteaminen ja asian käsittelyn päättäminen

Pöydällepano-, palautus- ja hylkäysehdotus

- Pöydällepanoehdotus
  - asia jätetään harkintaan, ei uutta valmistelua
  - asia tuodaan yleensä seuraavaan kokoukseen samalla pohjaehdotuksella
- Palautusehdotus
  - asia palautetaan valmisteluun
  - lisäselvitystä, esim. eri vaihtoehtoja
  - mahdollisesti muutettu pohjaehdotus
- Hylkäysehdotus
  - koko asian hylkäämistä koskeva ehdotus
  - asiaa ei (pääsääntöisesti) tuoda uudelleen käsittelyyn

Äänestyksen ja vaalin erot

	Äänestys	Vaali
Kohde	Asia	Henkilövalinta
Tasatulos	Pj:n ääni	Arpa
Ehdotukset	Asetetaan vastakkain	Ei vastakkain, vaan ääni suoraan henkilölle
Kannatus	Äänestykseen vain kannatettu vastaehditys	Ääniä voi antaa muillekin kuin ehdotetuille ja kannatetuille
Julkisuus	Aina avoin	Enemmistövaali avoin – vaadittaessa suoritettava suljetuin lipuin (suhteellinen vaali aina suljetuin lipuin)

Eriävä mielipide, KL 106 §

- Vapauttaa päätöksen tuottamasta oikeudellisesta vastuusta
- Oikeus ilmoittaa eriävä mielipide on
  - » Vastaehdotuksen tehneellä tai päätöstä vastaan äänestäneellä
  - » Esittelijällä, jos päätös poikkeaa hänen päätösehdotuksestaan
- Eriävä mielipide on ilmoitettava heti, kun päätös on tehty
  - » Kirjalliset perustelut liitetään pöytäkirjaan, jos esitetty ennen pöytäkirjan tarkastamista
- Päätöstä vastaan äänestänyt tai eriävän mielipiteen ilmoittanut ei ole vastuussa päätöksestä

Toimielimen pöytäkirja

- Kokouksen kulkuun perustuva asiakirja
- Tiedon säilytyksen, siirron, oikeussuojan ja valvonnan väline
- Pöytäkirjaan merkitään (hallintosääntö):
  - » Järjestäytymistiedot, asian käsittelytiedot, laillisuustiedot
- Laatii puheenjohtajan johdolla pöytäkirjanpitäjä
- Allekirjoittaa puheenjohtaja ja pöytäkirjanpitäjä
- Tarkastetaan toimielimen päättämällä tavalla
  - » Seuraava kokous tarkastaa, jos pöytäkirjantarkastajat eivät ole hyväksyneet
- Nähtävänä pitäminen
  - » Valtuusto, kunnanhallitus ja lautakunta aina
  - » Muut viranomaiset, jos viranomainen katsoo sen tarpeelliseksi
  - » Tarpeellista, jos halutaan päätökset lainvoimaiseksi

Esteellisyys

Valtuutetun esteellisyys, KL

97 §

- "Valtuutettu on valtuustossa esteellinen käsittelemään asiaa, joka koskee henkilökohtaisesti häntä taikka hänen hallintolain 28 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua läheistään. Jos valtuutettu ottaa osaa asian käsittelyyn muussa toimielimessä, häneen sovelletaan mitä kyseisen toimielimen jäsenen esteellisyydestä säädetään."
- Eli valtuutettuna valtuustossa kuntalain säännös, valtuuston edustajana muissa toimielimissä hallintolain säännös.

Valtuutetun esteellisyys / henkilökohtaisuus

- Milloin asia on henkilökohtainen?
  - » Jos asialla on välittömiä ja henkilökohtaisesti valtuutettuun tai hänen läheiseensä kohdistuvia vaikutuksia.
  - » Esim: Jos kunnan henkilöstöä koskeva päätös kohdistuu rajattuun joukkoon viranhaltijoita ja työntekijöitä (ml. Valtuutettu), valtuutettu katsotaan esteelliseksi. Jos asia koskee kunnan henkilöstöä kokonaisuudessaan tai laajaa henkilöryhmää, ei esteellisyyttä yleensä synny.
  - » Maata omistava valtuutettu on yleensä katsottu esteelliseksi osallistumaan asema-, rakennus- ja rantakaavan eli yksityiskohtaista maankäytön suunnittelua koskevan kaavan (nyk. asemakaavan) käsittelyyn. Sen sijaan yleispiirteisemmän kaavan käsittelyssä esteellisyys on tulkinnanvaraisempi. Esimerkiksi kaikilla yleiskaavoilla ei ole välittömiä maanomistajaan kohdistuvia oikeusvaikutuksia. Tapauskohtainen arviointi.

Valtuutetun esteellisyys / Henkilökohtaisuus

- **Yhteisön hallintoelimen jäsen tai toimitusjohtaja** ei yleensä ole valtuutettuna esteellinen käsittelemään yhteisöä koskevaa asiaa. Sama koskee yhteisön palveluksessa olevaa henkilöä. Jos asia kuuluu yhteisössä asianomaisen valtuutetun vastuulle ja hoidettavaksi, asian voidaan kuitenkin usein katsoa koskevan valtuutettua myös henkilökohtaisesti.
- **Osakeyhtiön osakkeiden omistaminen** aiheuttaa esteellisyyden, mikäli valtuutettu omistaa yhtiön osakkeita niin paljon, että yhtiön asian käsittelystä syntyy myös henkilökohtaista etua tai vahinkoa.
- Jos asia koskee avointa yhtiötä, jakamatonta kuolinpesää tai kommandiittiyhtiötä, jossa valtuutettu osakkaana / vastuunalaisena yhtiömiehenä, esteellisyys syntyy.

KHO 5.12.1974 T 4761: Valtuusto päätti kunnallisten ilmoitusten ja kuulutusten julkaisemisesta. Kaksi valtuutettua, jotka kumpikin omistivat 1/3 lehteä julkaisevan osakeyhtiön osakkeista, olivat esteellisiä ottamaan osaa päätöksentekoon.

KHO 22.11.1994 T 5732: Koulutuskuntayhtymä valtuusto oli päättänyt hyväksyä valtion ammattioppilaitoksen siirtämisen kuntayhtymän ylläpidettäväksi ja omistukseen päätöksessä tarkemmin mainituin ehdoin. Valtion ammattioppilaitoksen viroissa ja toimissa olleet henkilöt siirrettiin kuntayhtymään perustettaviin vastaaviin virkoihin ja toimiin ns. vanhoina työntekijöinä siten, että palvelussuhteen ehdot eivät heikenneet. Kuntayhtymän valtuuston jäsen T kuului siirrettävän ammattioppilaitoksen henkilöstöön.

KHO katsoi, **ettei valtuuston päätös koskenut T:tä** 1976 KunL 25 §:ssä tarkoitetulla tavalla **henkilökohtaisesti**, kun otettiin huomioon että **päätös koski yli sataa ammattioppilaitoksen vakinaista viranhaltijaa.**

Muut luottamushenkilöt ja henkilöstö

- Esteellisyysperusteet hallintolain 28 §:stä ja poikkeukset kuntalain 97:sta
- Esteellinen henkilö ei saa osallistua hallintoasian käsittelyyn viranomaisessa. Esteellisyys **koskee kaikkia asian käsittelyvaiheita** valmistelun alusta täytäntöönpanoon asti.
- Myös esimerkiksi toimielimen sihteerinä tai pöytäkirjanpitäjänä toimiminen on oikeuskäytännön mukaan asian käsittelyä.

Esteellisyys valitusperusteena

- Esteellisyyteen virheenä asian käsittelyssä voidaan vedota vasta haettaessa muutosta lopulliseen muutoksenhakukelpoiseen päätökseen.
  - » Esim. jos esteellinen henkilö on osallistunut asian valmisteluun lautakunnassa tai viranhaltijana ja asian hyväksyy valtuusto, esteellisyyteen vedotaan vasta valittaessa valtuuston hyväksymispäätöksestä.
- Esteellisyys asian käsittelyssä tarkoittaa, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä.
  - » Päätös kumotaan valituksen johdosta.
- Esteellisyyttä koskevaan päätökseen ei saa hakea erikseen oikaisua eikä muutosta valittamalla.

Esteellisyyden toteaminen

- hallintolain 29 §
- henkilö ratkaisee itse kysymyksen esteellisyydestään
- toimitielin päättää kokouksessa läsnä olevan esteellisyydestä
  - » jos henkilö itse ilmoittaa esteellisyydestään ja vetäytyy asian käsittelystä, toimitielimessä riittää tämän ja esteellisyyden syyn toteaminen
  - » pöytäkirjaan merkintä henkilön poistumisesta esteellisenä ja esteellisyyden **tosiasiallinen** peruste
  - » tosiasiallinen peruste ei ole pykäläviittaus tai esim. ”osallisuusjävi” tai ”yhteisöjävi”, **vaan** todellisen tilanteen kuvaus
- Jäsen tai esittelijä saa osallistua esteellisyyttään koskevan asian käsittelyyn vain, jos toimitielin ei olisi ilman häntä päätösvaltainen eikä hänen tilalleen ole ilman huomattavaa viivytystä saatavissa esteetöntä henkilöä.

Esteellisyyden vaikutukset

- Asian käsittelykielto
  - » Vireillepano, valmistelu, päätöksenteko, täytäntöönpano
  - » Esim. lausuntojen pyytäminen, kuulemistilaisuudet, selvitysten hankkiminen
- Läsnäolokielto
  - » Poistuttava kokouksesta ennen asian käsittelyn aloittamista.

KHO 21.12.2007/3357 Kunnallisasia – Valtuusto – Julkinen kokous – Esteellisyyden vaikutus

Hallintolain 27.1 §:n mukaan virkamies ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä, jos hän on esteellinen. Kuntalain 57.1 §:n mukaan valtuuston kokoukset ovat julkisia, jollei kokouksessa käsitellä asiaa tai asiakirjaa, joka on lailla säädetty salassa pidettäväksi tai jollei valtuusto muuten painavan syyn vuoksi jossakin asiassa toisin päättä. Valtuuston julkisessa kokouksessa esteellisen kokoukseen osallistuvan henkilön on poistuttava omalta paikaltaan joko yleisölle varattuun tilaan tai kokoussalin ulkopuolelle.

Valtuusto oli hyväksynyt Joensuun kaupungin ja Pohjois-Karjalan Sairaskotiyhdistys ry:n välisen sopimuksen. Valtuuston kokouksessa kaupunginjohtaja oli katsonut itsensä esteelliseksi kysymyksessä olevassa asiassa, ja valtuusto oli hyväksynyt esteellisyyden. Kaupunginjohtaja ei ollut osallistunut valtuuston kokoukseen, vaan oli poistunut omalta paikaltaan sellaiselle paikalle, jota saadun selvityksen mukaan oli pidettävä yleisölle varattuna tilana. Tähän nähden se, että hän oli kuitenkin jäänyt valtuustosaliin, ei ollut merkinnyt laissa tarkoitettua kiellettyä läsnäoloa asiaa valtuustossa käsiteltäessä. Valtuuston päätös ei siten ollut syntynyt kuntalain 90.2 §:n 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla virheellisessä järjestyksessä

Hyvän hallinnon perusteet

Hallinnon oikeusperiaatteet (hallintolain 6 §)

- » ohjaavat päätösharkintaa ja muuta viranomaisen toimintaa
- » **yhdenvertaisuus:** *viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti*
- » **tarkoitussidonnaisuus:** *viranomaisen toiminnan on edistettävä oman tehtävänsä toteuttamista ja sovellettavan lain tavoitteita*
  - harkintavaltaa ei saa käyttää väärin
- » **objektiviteetti:** *viranomaisen toimien on oltava puolueettomia*
  - esim. esteellisyysperusteet
- » **suhteellisuus:** *oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden*
  - yksityisen asemaan ei puututa enempää kuin on välttämätöntä
- » **luottamuksensuoja:** *suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia*
  - tae viranomaisen ratkaisukäytännön pysyvyydestä ja viranomaistoiminnan ennustettavuudesta

Tarkoitussidonnaisuus

KHO 21.8.2009 T 2016, ei muuttanut HAO:n päätöksen lopputulosta

Tehdyssä järjestelyssä, jossa kunnanjohtajalle oli myönnetty **palkallista virkavapautta** yli vuoden ajaksi täysine palkka- ja muine etuineen tarkoituksena, että hän irtisanoutuu kyseisen virkavapauden jälkeen, **ei ole tosiasiallisesti ollut kysymys varsinaisesti virkavapaudesta vaan kunnanjohtajan irtisanoutumiseen liittyvistä järjestelyistä sekä irtisanoutumisesta maksettavasta korvauksesta.**

Kunnanvaltuusto oli näin ollen päättänyt sellaisesta virkavapausjärjestelystä, joka **ei vastannut kyseisen hallintotoimen todellista oikeudellista luonnetta.** Tällaiseen järjestelyyn ryhtyminen on vastoin edellä mainittua hallintolain 6 §:ssä mainittua tarkoitussidonnaisuuden periaatetta.

Kunnanjohtajalla on ollut mahdollisuus palkattomaan virkavapauteen sekä halutessaan irtisanoutumiseen. Hyväksyttävää perustetta sille, että hänelle näiden sijasta oli myönnetty palkallista virkavapautta siihen saakka, kun hän irtisanoutuisi, ei ole esitetty. **Kunnanvaltuusto oli siten päättäessään kyseisestä palkallisesta virkavapaudesta käyttänyt sille kuuluvaa harkintavaltaa muuhun tarkoitukseen kuin mihin se oli ollut käytettävissä ja ylittänyt siinä suhteessa toimivaltansa.** Tämän vuoksi päätös on kumottava.

Luottamushenkilön oikeudet ja velvollisuudet

Luottamushenkilö

- Kuntalain 69 §:ssä mainitut henkilöt
- Luottamushenkilö on keskeinen tekijä edustuksellisessa demokratiassa
- Päätösvalta kollektiivisesti
- Viranhaltijat ja työntekijät vastaavat valmistelusta

Luottamushenkilön velvollisuudet ja oikeudet

- Toimenhoitovelvollisuus
- Sidonnaisuuksien ilmoittaminen
- Virkavastuu päätöksenteossa
  - Oikeus jättää eriävä mielipide
  - Luottamustoimesta pidättäminen/erottaminen
- Poliittinen ja moraalinen vastuu
- Puheoikeus kokouksessa, valtuutetun aloiteoikeus
- Päätoimiset ja osa-aikaiset luottamushenkilöt
- Oikeus saada vapaata työstä luottamustoimen hoitamista varten
- Tietojensaantioikeus
- Oikeus kokouspalkkioihin ja korvauksiin

Toimenhoitovelvollisuus

- **Suostumus** luottamustoimen vastaanottamiseen (70 §)
- Asiallinen syy poissaoloon kokouksesta
- Varavaltuutetun/henkilökohtaisen varajäsenen kutsuminen
→ määräykset hallintosäännössä
- "ulosmarssit" → virkavastuu
- Voi saada eron **pätevästä syystä** (70 §)
  - jos eroa ei ole myönnetty, hoidettava luottamustointa siihen saakka, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu (79 §)

Sidonnaisuuksien ilmoittaminen (84 §)

- Johtotehtävät ja luottamustoimet elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä
- Merkittävä varallisuus ja muutkin sidonnaisuudet, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa
- **Ilmoitusvelvollisia:**
  - kunnanhallituksen sekä maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavan toimielimen jäsenet ja varajäsenet
  - valtuuston ja lautakuntien puheenjohtajisto
  - kunnanjohtaja, pormestari ja apulaispormestari, lautakuntien esittelijät

Johtotehtävät ja luottamustoimet

- Elinkeinotoiminnalla tarkoitetaan tässä yhteydessä liike- ja ammattitoimintaa. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvat yrityksen tai muun yhteisön johtotehtävät eli ainakin toimitusjohtajan ja varatoimitusjohtajan tehtävät.
- Luottamustoimilla tarkoitetaan yhteisön tai yrityksen toimielinten jäsenyyttä eli keskeisimmin yrityksen hallituksen, hallintoneuvoston tai siihen rinnastettavan toimielimen jäsenyyttä sekä toimimista tilintarkastajana.

Merkittävä varallisuus

- Merkittävällä varallisuudella voidaan katsoa tarkoitettavan mm. merkittäviä kiinteistöjen tai asunto-osakeyhtiön osakkeiden omistuksia.
- Tulkintaohjeena voidaan pitää varallisuuden liittymistä elinkeinotoimintaan/sijoitustoimintaan
  - joten esimerkiksi pelkästään oman asunnon osakkeenomistus ei kuulu ilmoitusvelvollisuuden piiriin.
- Tapauskohtaisesti merkitystä voisi olla kiinteistöyhtiöiden tai muulla osakkeenomistuksella, ammattiin liittyvillä osakkuuksilla ja omistuksilla sekä maan ja metsän omistamisella
- Tapauskohtaisesti myös merkittävällä velalla ja kolmannen tahon puolesta annetulla sitoumuksella (esim. takaus) voi olla merkitystä luottamus- tai virkatehtävien hoitamisessa, erityisesti jos velka liittyy elinkeinotoimintaan.

Muut sidonnaisuudet

- Muu yhdistys- tai säätiötoiminta
- Ilmoitusvelvollisuus ei koske henkilön läheisten omistuksia tai jäsenyyksiä
- Oma harkinta, minkä tiedon ilmoittamisella kokee olevan merkitystä luottamus- tai virkatehtävien hoitamisessa
- Kaikilla sitoumuksilla ei ole merkitystä luottamustehtävän tai virkatehtävän hoitamisella.

Sidonnaisuusilmoitus

- Sidonnaisuusilmoitus tehdään tarkastuslautakunnalle **kahden kuukauden** kuluessa siitä, kun henkilö on valittu luottamustoimeensa tai tehtäväänsä.
- Henkilön on viipymättä ilmoitettava sidonnaisuuksissa tapahtuneet muutokset
- Tarkastuslautakunta
  - valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista
  - saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi
  - kehoitus ilmoituksen tekemiseen tai täydennyspyyntö
- Ei korvaa luottamushenkilön velvollisuutta esittää selvitys vaalikelpoisuuden arvioinnin edellyttämistä tiedoista eikä velvollisuutta antaa selvitys yksittäistapauksissa esteellisyyden arvioimiseksi tarvittavista tiedoista
- Ei korvaa viranhaltijan velvollisuutta ilmoittaa sivutoimista

Valtuustolle tiedottaminen

- Hallintosäännössä voidaan antaa tarpeelliset määräykset siitä, milloin ja miten ilmoitukset saatetaan valtuuston tiedoksi. Riittävää voi esimerkiksi olla, että sidonnaisuusmuutoksista ilmoitetaan valtuustolle **1-2 kertaa vuodessa**.
- Ilmoitukset voidaan julkaista tietoverkossa olevassa rekisterissä ennen valtuustolle viemistä

Virkavastuu

- rikosoikeudellinen vastuu ja vahingonkorvausvastuu

Perustuslain 118 §

- virkamiehen vastuu omasta virheellisestä päätöksestä/ virkatoimesta tai virkavelvollisuuden laiminlyönnistä
- vastuu toimielimen päätöksestä, jota on jäsenenä kannattanut
- esittelijän vastuu päätöksestä, jollei jättänyt eriävää mielipidettä
- jokaisella joka on kärsinyt oikeudenloukkauksen tai vahinkoa lainvastaisen toimenpiteen tai laiminlyönnin vuoksi, on oikeus vaatia virkamiehen tuomitsemista rangaistukseen sekä vahingonkorvausta julkisyhteisöltä taikka virkamieheltä sen mukaan kuin lailla säädetään

Rikoslain 40 luku: virkarikokset

- eriävä mielipide (kuntalain 106 §)

Vahingonkorvauslaki

Luottamustoimesta pidättäminen

Virheellinen menettely luottamustoimessa (kuntalain 85 §)

- rikosilmoituksen tekeminen – kunnanhallitus/valtuusto
- valtuusto voi **tutkimuksen** tai **oikeudenkäynnin ajaksi** pidättää luottamushenkilön toimestaan
  - valtuuston puheenjohtaja voi päättää väliaikaisesti

Rikollinen menettely luottamustoimen ulkopuolella (kuntalain 86 §)

- luottamushenkilö asetettu syytteeseen ja rikoksen laatu tai tekotapa osoittaa, ettei voi toimia luottamustehtävässään uskottavalla tavalla
- valtuusto voi **oikeudenkäynnin ajaksi** pidättää luottamustoimesta

Luottamustoimesta erottaminen

- Luottamushenkilön *erottamattomuus*, poikk. kuntalain 34 § ja 86.2 §
  - toimielimen jäsenten tai puheenjohtajiston erottaminen *epäluottamuksen* perusteella
    - poliittinen harkinta – tarkoitussidonnaisuuden periaate

Erottaminen kuntalain 86.2 §:n nojalla

- Luottamushenkilö on vaalin toimittamisen jälkeen tuomittu lainvoimaisella päätöksellä vankeuteen vähintään 6 kuukaudeksi (ehdollinen tai ehdoton vankeustuomio)

→ valtuusto voi erottaa

Poliittinen ja moraalinen vastuu

- Luottamushenkilön käyttäytymissäännös (kuntalain 69.2 §)
  - kunnan ja sen asukkaiden etu
  - tehtävän edellyttämä arvokas käytös
- Euroopan neuvoston paikallis- ja aluehallinnon kongressin tapasäännöstö paikallis- ja aluetason luottamushenkilöille
- Euroopan demokraattisten puolueiden peruskirja rasismista vapaan yhteiskunnan puolesta
- Valtuustoryhmään kuuluminen

Varavaltuutettu (KL 17 §)

- Varavaltuutetun tehtävänä on toimia varsinaisen valtuutetun tilalla tämän ollessa estynyt tai esteellinen
- Varavaltuutetut eivät ole henkilökohtaisia. Varavaltuutetut kutsutaan kokoukseen noudattaen heidän **sijaantulojärjestystänsä**. Varavaltuutettu voidaan kutsua valtuustoon yhdenkin asian käsittelyä varten varsinaisen valtuutetun ollessa estynyt tai esteellinen.
- Jos valtuutettu menettää vaalikelpoisuutensa, hänet on vapautettu toimestaan tai hän on kuollut, jäljellä olevaksi toimikaudeksi hänen sijaansa kutsutaan vaaliliiton, puolueen tai yhteislistan **järjestyksessä ensimmäinen varavaltuutettu**
- **Puolueloikkauksissa** varavaltuutetut määräytyvät vaalituloksen mukaan. Varavaltuutettu on kutsuttava vaalituloksen perusteella siitä ryhmästä, jonka listalta "loikannut"

Varavaltuutetun kutsuminen

- KHO 1988 A 26: Varavaltuutetut eivät ole valtuutettujen henkilökohtaisia varajäseniä. Sillä seikalla, että varavaltuutettu oli etukäteen kutsuttu kokoukseen nimeltä mainitun valtuutetun ilmoitettua esteellisyydestään, ei ollut asiassa merkitystä. Asian käsittelyyn olivat osallistuneet puolueen järjestyksessä neljäntenä ja viidentenä olevat varavaltuutetut. Kun puolueen järjestyksessä toisena olevalla varavaltuutetulla olisi ollut oikeus osallistua asian käsittelyyn ennen mainittuja varavaltuutettuja, valtuuston päätös oli syntynyt virheellisessä järjestyksessä.
- KHO 22.11.1989 T 4231: Valtuuston päätösten katsottiin syntyneen virheellisessä järjestyksessä sillä perusteella, että kokoukseen kutsuttujen 1. ja 2. varavaltuutetun jälkeen oli kutsuttu 6. varavaltuutettu, vaikka ei ollut luotettavasti selvitetty, oliko 3., 4. ja 5. varavaltuutetulla este.

Päätoimiset ja osa-aikaiset luottamushenkilöt

- Valtuusto voi päättää, että valtuuston puheenjohtaja, kunnanhallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat sekä lautakuntien puheenjohtajat toimivat päätoimisesti tai osa-aikaisesti (33 §)
- Kuntalain 80 §
  - Päätoimiseen luottamustoimeen oikeus saada vapaata työstään
  - Osa-aikaiseen luottamustoimeen tarvittavasta vapaasta sovittava työnantajan kanssa. Työnantajalla oltava painava syy kieltäytyä sopimasta vapaasta.
  - Valtuusto päättää kuukausipalkasta
  - Päätoimisen ja osa-aikaisen luottamushenkilön muut edut samoin perustein kuin viranhaltijalla

Luottamushenkilön oikeus saada vapaata työstään (81 §)

- Ehdoton oikeus saada vapaata työstään *kunnan toimielimen kokoukseen* osallistumista varten, kunhan työnantajalla on tieto kokouksen ajankohdasta vähintään 14 pv ennen kokousta
  - Työnantaja voi olla myöntämättä vapaata, jos saa tiedon kokouksen ajankohdasta alle kaksi viikkoa ennen kokousta ja kieltäytymiselle on työhön liittyvä painava syy
- Muu luottamustoimen hoitaminen, valtuustoryhmien kokoukset: vapaasta sovittava työnantajan kanssa
- Luottamushenkilön on viipymättä ilmoitettava työnantajalleen toimielimen ja valtuustoryhmän kokousajankohdat ja kunnan määräämät luottamustehtävät
- Työnantajan on pyydettyessä annettava kirjallinen selvitys kieltäytymisensä perusteista

Luottamushenkilön tietojensaantioikeus (83 §)

Luottamushenkilöllä on oikeus saada kunnan viranomaisilta tietoja, joita hän toimessaan pitää tarpeellisina ja jotka viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 6 ja 7 §:n mukaan eivät ole vielä julkisia, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.

Luottamushenkilöllä on oikeus saada kunnan konsernijohdolta konsernijohdon hallussa olevia kunnan tytäryhteisöjen toimintaa koskevia tietoja, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.

Luottamushenkilön tietojensaantioikeus

- Kuntalain 83 §:n lisäksi on sovellettava *julkisuuslain* säännöksiä:
  - viranomaisen asiakirjan määräytyminen,
  - jokaisen oikeus saada tieto viranomaisen asiakirjasta, joka on julkinen,
  - salassapitovelvoitteet (JL 22 – 24 §)
  - tietopyynnön käsittely, hallintopäätös, muutoksenhakuohjeet
- valtuutetun ja kunnanhallituksen jäsenen tietojensaantioikeus laajempi kuin muiden luottamushenkilöiden (koska lautakunnat, johtokunnat ja toimikunnat vastaavat rajatusta tehtäväalueesta)
- oikeus saada salassa pidettäviä tietoja, jos tietoja tarvitaan päätöksenteon perusteeksi toimielimen käsiteltävänä olevassa/ käsiteltäväksi tulevassa asiassa (tällöin ei ole sivullisen asemassa)

KHO 30.4.2007 T 1151

Julkiisuuslain 24 §:n 29 kohdan mukaan asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilölle suoritetusta psykologisesta testistä tai soveltuvuuskokeesta tai sen tuloksesta, ovat salassa pidettäviä. Saman lain 22 §.n mukaan salassa pidettävää viranomaisen asiakirjaa ei saa näyttää tai luovuttaa sivulliselle. Tiedot on annettava valtuutetuille, koska he tarvitsevat ne päätöksensä pohjaksi kaupunginjohtajan vaalissa. Valtuutetut eivät siten ole asiassa sivullisia.

Tietoja kunnan yhtiöltä

- Luottamushenkilöllä ei ole suoraan lain nojalla oikeutta vaatia kunnan tytäryhtiöltä yhtiön toimintaa koskevia tietoja
- Konserniohjeessa annetaan tarpeelliset määräykset muun muassa yhtiön toiminnan tiedottamisesta ja luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaamisesta

Palkkiot ja korvaukset (82 §)

- Valtuusto päättää luottamushenkilön taloudellisten etuuksien perusteista → määräykset osaksi hallintosääntöä tai erillinen palkkiosääntö
- oikeus saada luottamustehtävän hoitamisesta palkkiota sekä korvausta aiheutuneista kustannuksista

Kokouspalkkiot toimielinten kokouksista

- eri toimielinten kokouspalkkiot voivat olla eri suuruisia
- pj:lle voidaan maksaa suurempi kokouspalkkio kuin jäsenille
- ❖ luottamushenkilömaksujen perintä ja tilittäminen puolueelle valtuutuksen perusteella

Määräajalta maksettavat palkkiot ja muut erillispalkkiot

- esim. pj:lle maksettavat vuosipalkkiot
- palkkiot luottamushenkilölle määräytyistä erityistehtävistä

Palkkiot ja korvaukset

Ansionmenetyksen ja kustannusten korvaaminen

- korvauksen ei tarvitse olla täysimääräinen
- ansionmenetyksen korvausta voidaan suorittaa vain tosiasiallisesta ansionmenetyksestä
  - kokous vuosilomalla tai vapaapäivänä → ei synny ansionmenetystä
- jos luottamushenkilö työskentelee tai opiskelee toisella paikkakunnalla, matkakustannukset korvataan yleensä vain kunnassa sijaitsevasta vakinaisesta asunnosta
- ❖ Palkkion tai korvauksen maksamisesta syntynyt riita ratkaistaan hallintoriita-asiana hallinto-oikeudessa

KHO 1979 II 22

- Lautakunnan jäsen, joka tilapäisen työkomennuksen johdosta oleskeli toisella paikkakunnalla, oli saapunut kokoukseen omalla autolla matkan ollessa yhteensä 740 km. Ottaen huomioon, että kokoukseen olisi voitu kutsua varajäsen, matkakustannuksia ei voitu pitää sellaisina, joista oli suoritettava korvausta.

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Asukkaiden ja palvelujen käyttäjien osallistuminen ja vaikuttaminen (5 luku)

- Asenteet ja toimintatavat ratkaisevat, kuntalaki luo edellytyksiä ja kannustaa
- Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet (37 §)
- Aktiivinen ote viestintään, verkkoviestintä keskiössä, päätöksenteon valmistelun avaaminen verkkosivuilla
- Äänioikeus kuntavaaleissa (20 §)
  - kotikunta
  - viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta

Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet, 22 §

Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Aloiteoikeus, 23 §

- Kunnan *asukkaalla, palvelujen käyttäjällä ja kunnassa toimivalla yhteisöllä ja säätiöllä* oikeus tehdä aloitteita kunnan toimintaa koskevissa asioissa
  - Aloite valmistellaan toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi
  - Jos aloitteen on tehnyt vähintään 2 % kunnan asukkaista, aloite otettava käsiteltäväksi 6 kk kuluessa
- Hallintosääntöön tarpeelliset määräykset
  - aloitteen käsittelystä
  - aloitteen tekijälle annettavista tiedoista

Kunnallinen kansanäänestys ja kansanäänestysaloite, 24 ja 25 §

- Valtuusto voi päättää kansanäänestyksen toimittamisesta kunnalle kuuluvasta asiasta
  - Äänestysosoikeus määräytyy samoin kuin äänioikeus kuntavaaleissa
  - Menettelystä säädetään erillisessä laissa (656/1990)
- Kansanäänestyksen tulos on **neuvoa-antava**
- Kansanäänestysaloitteen voi tehdä vähintään 4 % 15 vuotta täyttäneistä kunnan asukkaista
  - valtuuston viipymättä päätettävä, toimitetaanko aloitteessa tarkoitettu kansanäänestys

Vaikuttamistoimielimet, 26 – 28 §

- **Nuorisovaltuusto/nuorten vaikuttajaryhmä**
- **Vanhusneuvosto**
- **Vammaisneuvosto**
- Kunnanhallitus asettaa: kokoonpano, valinta, toimintatavat jäävät pitkälti kunnan päätettäväksi
  - toimintaedellytyksistä huolehtiminen
- **Edustamansa ryhmän vaikuttamis- ja kuulemiskanavia**
  - Oltava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan

Julkisuusperiaate ja kokouksen julkisuus

Julkisuusperiaate

- oikeusperiaate: **hallinto on julkista**
- perustuslain 12 §:
  - » viranomaisen asiakirjat ovat **julkisia**, jollei julkisuutta ole **välttämättömien syiden** vuoksi **lailla** erikseen rajoitettu
  - » jokaisella on oikeus julkiseen tietoon
  - » perustuslain 10 §: jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu
- avoimuus asukkaiden suoran vaikuttamisen edellytys
- viestintä ja vaikuttamismahdollisuuksien varaaminen
- kokouksen julkisuus
- asiakirjajulkisuus ja tiedonsaantioikeus
- henkilötiedot (henkilötietolaki, työelämän tietosuojalaki)

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta

- Julkisuusperiaate
  - » Viranomaisen asiakirjat ovat julkisia, jollei tässä tai muussa laissa erikseen toisin säädetä
- Tiedonsaanto julkisesta asiakirjasta
  - » jokaisella on oikeus saada tieto viranomaisen asiakirjasta, joka on julkinen
  - » tiedon antaminen asiakirjasta, joka ei ole vielä julkinen, on viranomaisen harkinnassa. Harkinnassa on otettava huomioon, mitä 17 §:ssä säädetään.
- Julkisuusperiaatteen ensisijaisuus (17 §)
  - » tiedon saamista ei saa rajoittaa ilman asiallista ja laissa säädettyä perustetta eikä enempää kuin suojattavan edun vuoksi on tarpeellista
  - » Tasapuolisen kohtelun vaatimus

Viranomaisen asiakirja

Viranomaisen asiakirja (JL 5.2 §)

viranomaisen hallussa oleva asiakirja, joka on

- laadittu viranomaisessa
- toimitettu viranomaiselle asian käsittelyä varten tai muuten sen toimialaan tai tehtäviin kuuluvassa asiassa
- laadittu viranomaisen antaman *toimeksiannon* johdosta / annettu *toimeksiantotehtävän* suorittamista varten

Esimerkki: ostopalvelu, konsultti

- viranomaisen asiakirja vaikka on konsultin hallussa. Esimerkiksi kun kunta tekee sopimuksen yksityisen tietojenkäsittelyalan yrityksen kanssa kunnan henkilörekisterin ylläpidosta, rekisteri on kunnan asiakirja.

Yhtiön asiakirja

- Kunnan omistama yhtiö ei ole kunnan viranomainen
- Yhtiön asiakirjoihin ei sovelleta julkisuuslakia
- Jos toimitettu viranomaiselle asian käsittelyä varten tai muuten sen toimialaan tai tehtäviin kuuluvassa asiassa -> julkisuuslaki

Yleiset salassapitoperusteet julkisuuslain 24 §:ssä (32 kohtaa)

Esimerkiksi:

- **Poliisi- ja rikostutkinta sekä turvajärjestelmät (3-5 k)**
- **Kanteluasiakirjat (6 k)**
- **Tarkastus- ja valvontatoimen asiakirjat (15 k)**
- **Julkisyhteisön liike- tai ammattisalaisuudet (17 k)**
- **Yksityisen liike- ja ammattisalaisuudet (20 k)**
- **Oikeudenkäyntiin valmistautumista varten laaditut ja hankitut asiakirjat (19 k)**
- **Henkilön vuositulot, kokonaisvarallisuus, tuen tai etuuden perusteena olevat tulotiedot, tiedot muutoin kuvaavat taloudellista asemaa (23 k)**
- **Asiakirjat, jotka koskevat pakolaista tai turvapaikan, oleskeluluvan tai viisumin hakijaa (24 k)**
- **Sosiaali- ja terveydenhuollon ja työhallinnon asiakirjat (25 k)**
Psykologiset testit tai soveltuvuuskokeet sekä työntekijän valintaa/palkan perustetta varten tehdyt arvioinnit (29 k)
- **Yksityiselämää koskevat tiedot (32 k)**

- **jne**

Kokouksen julkisuus / Valtuusto

- Valtuuston kokoukset ovat julkisia, jollei kokouksessa käsitellä asiaa tai asiakirjaa, joka on lailla säädetty salassa pidettäväksi tai jollei valtuusto muuten painavan syyn vuoksi jossakin asiassa toisin päättä (kuntalaki 101 §).
  - » Yksittäisen asian suljettuun käsittelyyn on siis oltava painava syy, esimerkiksi kunnan edun turvaaminen hankinnassa tai yrityskaupassa.
- Yleisölle on järjestettävä mahdollisuus päästä seuraamaan valtuuston julkista kokousta. Kokouksen julkisuus on turvattava pitämällä se paikassa, johon kunnan asukkaat voivat vaivattomasti saapua. Yleensä valtuuston kokouspaikka on sen istuntosali kunnanvirastossa.

Kokouksen julkisuus / Muut toimet

- Kunnan muiden toimielinten kuin valtuuston kokoukset ovat suljettuja, ellei toimielin päättä pitää kokoustaan julkisena.
- Julkisen kokouksen pitäminen tai jonkun asian julkinen käsittely on toimielimen harkinnassa. Julkisen kokouksen järjestämisellä on merkitystä varsinkin silloin, kun käsiteltävänä olevilla asioilla on yleistä mielenkiintoa.

Kokouksen julkisuus / Sähköinen kokous

- Sähköisen kokouksen julkisuus:
  - » Valtuusto: Yleisöllä on oltava mahdollisuus seurata toimielimen julkista kokousta myös siltä osin kuin kokoukseen osallistutaan sähköisesti.
  - » Sähköiset kokoukset muissa toimielimissä: Sähköisen kokouksen edellytyksenä on, että läsnä oleviksi todetut ovat keskenään yhdenvertaisessa näkö- ja ääniyhteydessä.
    - Miten turvataan luottamuksellisuus?

Viestintä (KL 29 ja 109 §)

- **Kunnan toiminnasta** on tiedotettava ja annettava riittävästi tietoja kunnan järjestämistä palveluista, taloudesta, päätöksenteosta sekä osallistumisen ja vaikuttamisen keinoista
- Yleiseen tietoverkkoon kunnan järjestämiä palveluja sekä kunnan toimintaa koskevat keskeiset tiedot → 109 §
- **Kunnan ilmoitukset** julkaistaan yleisessä tietoverkossa (108 §)
- **Päätöksen tiedoksianto kunnan jäsenelle** → pöytäkirja nähtäville yleiseen tietoverkkoon (140 §)
- Laissa raamit viestinnälle, kunnalle jää edelleen harkintavaltaa toteuttamisessa (kuntalaki, julkisuuslaki, hallintolaki, kielilaki, erityislait)

Uusi kuntalaki ja verkkojulkisuus 29 §

Tietojen saatavuus yleisessä tietoverkossa

- Toimielinten esityslistat ja liitteet (29.2 §)
  - » Toimielinten käsittelyyn tulevien asioiden valmistelusta annetaan esityslistan valmistuttua yleisen tiedonsaannin kannalta tarpeellisia tietoja yleisessä tietoverkossa
  - » Käytännössä: esityslistat liitteineen verkkoon
  - » Salassa pidettäviä tietoja ei verkkoon
  - » Tietosuoja, huolehdittava että yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä toteutuu
- Selkeä ja ymmärrettävä kieli, eri asukasryhmien tarpeet (29.3 §)
- Laissa raamit, mutta edellytetään aktiivista otetta ja tehokasta viestintää.
- kunnalle jää edelleen harkintavaltaa toteuttamisessa
- kuntalaki, julkisuuslaki, henkilötietolaki, hallintolaki, kielilaki, erityislait

Kokousasiakirjojen vieminen internetiin

- kunnan toimielinten päätössiakirjojen julkistamisella internetissä on tärkeä **viranomaistoiminnan julkisuutta** ja **kunnallista demokratiaa** vahvistava tehtävä
- kunnan hallinnon, valmistelun ja päätöksenteon on oltava avointa
- internetistä on helppoa ja vaivatonta seurata kunnan toimintaa ja päätöksentekoa
- **yksityisyyden ja henkilötietojen suoja asettaa rajoituksia internet-tiedottamiseen; kuka tahansa voi käyttää internetissä olevia henkilötietoja mihin tahansa tarkoitukseen**
- verkkotiedottaminen perusteltua, kun asiakirjoissa käsitellään kunnan **yhteisten asioiden järjestämistä** tai päätöksenteolla on **yleistä vaikutusta kunnan asukkaiden elämään tai elinympäristöön**

Muutoksenhaku

Kunnallishallinnon muutoksenhakujärjestelmä

- **Kuntalain mukainen oikaisuvaatimus ja kunnallisvalitus**, jollei erityislaissa säädetä muusta muutoksenhakukeinosta.
- **Hallintovalitus** asioissa, joissa muutoksenhausta säädetään erityislainsäädännössä. Hallintovalitusta voi edeltää **erityislaissa säädetty oikaisuvaatimusmenettely**.
- *Hallintoriitamenettely* hallinto-oikeudessa, jos kysymyksessä on julkisoikeudelliseen oikeussuhteeseen perustuva riita.
- Hankintalain mukainen *hankinta-oikaisu* hankintayksikölle ja *valitus* markkinaoikeudelle.
- *Perustevalitus*, jos julkinen saatava on määrätty tai maksuunpantu virheellisesti.
- *Ylimääräinen muutoksenhaku* lainvoiman saaneisiin päätöksiin; *purku, kantelu ja menetetyt määräajan palauttaminen*.
- *Riita- tai rikosprosessi* käräjäoikeudessa yksityisoikeudellisissa riita- tai rikosasioissa.
- *Työtuomioistuinkäsittely* virka- tai työehtosopimuksen tulkintaa koskevilla asioilla.

Kunnallisvalitus vai hallintovalitus? 1 (2)

- Kuntalain **oikaisuvaatimus** ja **kunnallisvalitus, jollei erikseen lailla toisin säädetä**
  - erityislaissa ei muutoksenhakupykälää: kuntalain ov → kv
  - erityislaissa viitataan kuntalain muutoksenhakusäännöksiin: ov → kv
  - erityislaissa viitataan kunnallisvalitukseen → ei kuntalain ov
- **Hallintovalitus** asioissa, joissa muutoksenhausta säädetään erityislaissa
  - ..haetaan muutosta .... siten kuin *hallintolainkäyttölaissa* säädetään

Erytyislain säännös **oikaisumenettelystä** ennen hallintovalitusta

Hallintolain 7 a lukua, Oikaisuvaatimusmenettely, sovelletaan erityislakia ja kuntalakia täydentävänä

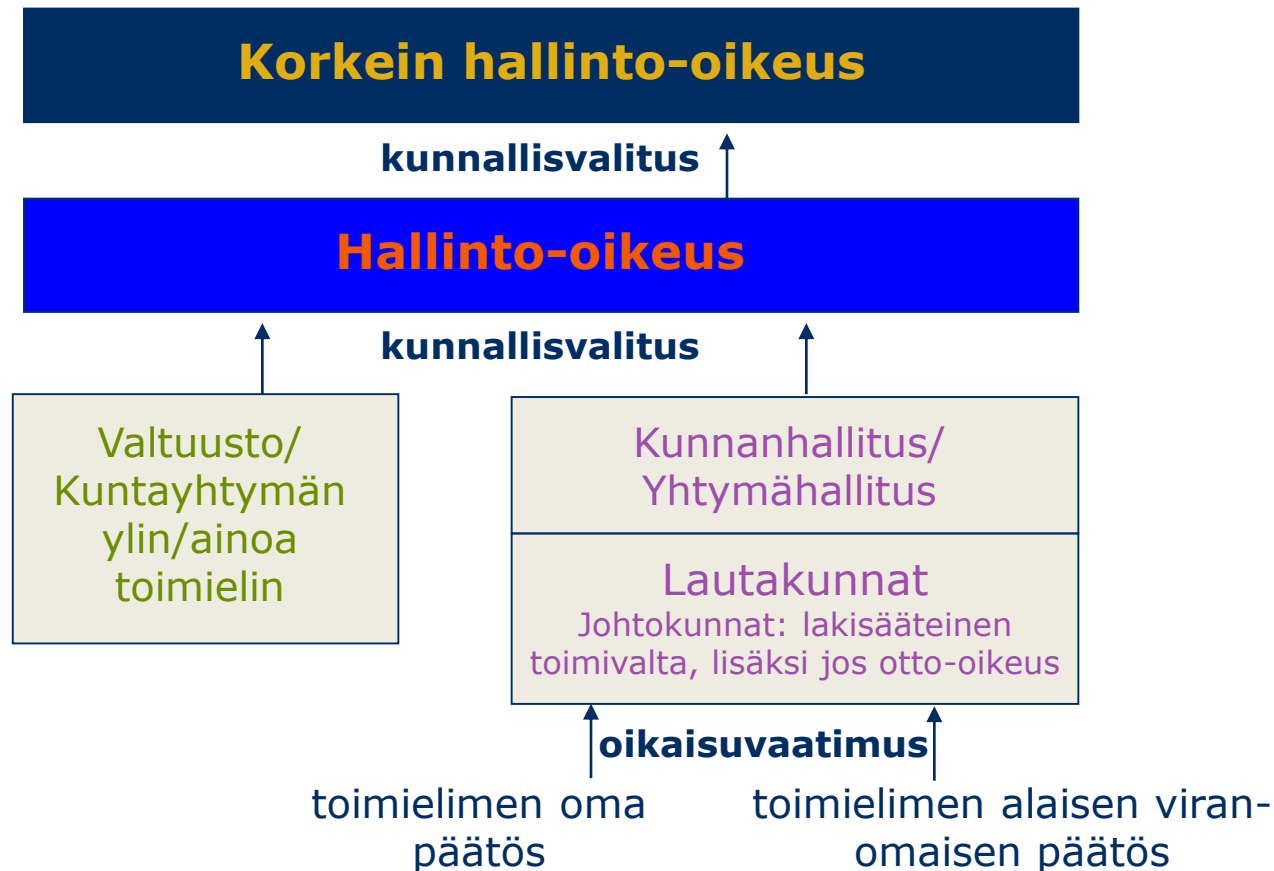
Päätöksen muutoksenhakukelpoisuus

- päätöksestä, joka **koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa**, ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta (kuntalain 136 §)

Valmistelua koskevia päätöksiä:

- asian jättäminen pöydälle, asian palauttaminen uudelleen valmisteltavaksi, asian siirtäminen toiselle viranomaiselle
- lausunnon pyytäminen
- lausunnon antaminen, jos lausunnolla ei ole pääasian ratkaisua sitovaa vaikutusta
- periaatepäätökset ja suunnitelmat eli asia tuodaan vielä uudelleen päätettäväksi
- työnjohdolliset määräykset: toimenkuvaukset, työvuoroluettelot, vuosilomat, varoitukset/huomautukset
- otto-oikeuden käyttäminen ja käyttämättä jättäminen
- toivomusponnet, pöytäkirjalausumat

Kuntalain muutoksenhakujärjestelmä

Muutoksenhakuohjeet ja muutoksenhakuajat

- Päätökseen, josta saa tehdä oikaisuvaatimuksen, on liitettävä oikaisuvaatimusohjeet
- Päätökseen, josta saa tehdä kunnallisvalituksen, on liitettävä valitusosoitus
- Jos päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä valitusta, päätökseen on sisällytettävä ilmoitus muutoksenhakukiellosta ja mainittava mihin säännökseen kiello perustuu

Muutoksenhakuoikeus on **asianosaisella** ja **kunnan jäsenellä**

- Oikaisuvaatimus on tehtävä **14 päivän** kuluessa päätöksen tiedoksisaannista
- Kunnallisvalitus on tehtävä **30 päivän** kuluessa päätöksen tiedoksisaannista

Kysy neuvoa, seuraa ammatillisia asioita ja perehdy oppaisiin

- **Palvelemme ensisijaisesti palvelusähköpostien kautta:**
  - **hallintoa ja päätöksentekoa** koskevat kysymykset osoitteeseen hallintolakimiehet@kuntaliitto.fi
  - **yksityisoikeutta**, esim. sopimus-, vahingonkorvaus- ja yhtiöoikeutta koskevat kysymykset osoitteeseen siviililakimiehet@kuntaliitto.fi
  - **julkisia hankintoja** koskevat kysymykset hankinnat@kuntaliitto.fi
- **Tilaa sähköpostiisi maksuttomia uutiskirjeitä**
  - **Laki-info**
  - **Hankintainfo**, osin kaksikielinen
  - **Juridikiinfo**, Laki-infon ruotsinkielinen vastine
  - Kaikki ilmestyvät noin 8 krt/v.
- **Oppaat ja e-julkaisut**
  - Tutustu Kuntaliiton verkkokaupasta edullisiin oppaisiimme: [lakiasiat](#)
  - [Osa oppaista ja julkaisuista](#) on ladattavissa maksutta.

Kiitos!

susanna.ijas@kuntaliitto.fi